

PRINÁŠAME INŠPIRUJÚCE PRÍKLADY, KTORÉ PREDSTAVUJÚ UNIKÁTNE PRÍRODNÉ, KULTÚRNE, HISTORICKÉ, TRADIČNÉ A RELIGIÓZNE HODNOTY, KTORÉ SÚ V SYMBIÓZE S UDRŽATEĽNÝM A ZODPOVEDNÝM CESTOVNÝM RUCHOM, S HODNOTAMI PRÍRODNÉHO BOHATSTVA A KULTÚRNEHO DEDIČSTVA A S ROZVOJOVÝMI AKTIVITAMI.

Kamenný vodopád, more a hrad

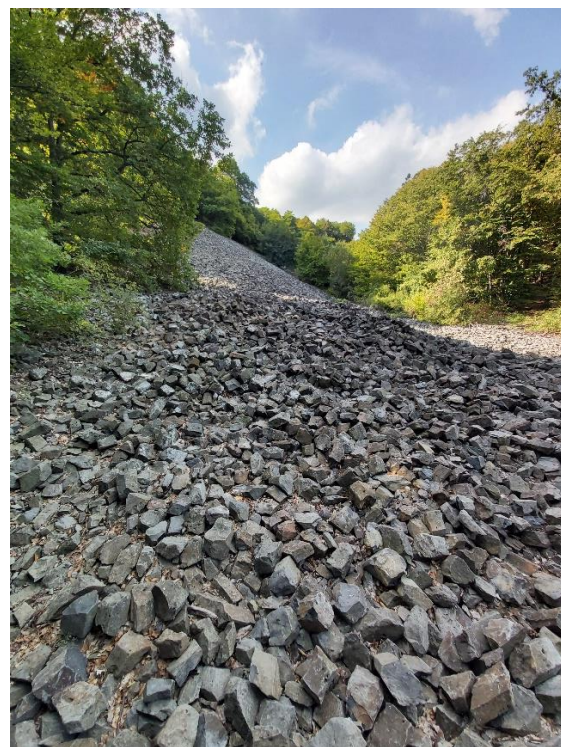
Na juhu Slovenska, v sopečnom pohorí Cerová vrchovina, sa nachádza jedinečný Kamenný vodopád a more. Sú situované neďaleko obce Šiatorská Bukovinka na slovensko-maďarských hraniciach.

Obr. 1 Kamenný vodopád

Zdroj: O. Slobodníková

Obr. 2 Kamenné more

Zdroj: O. Slobodníková

Vodopád aj more vznikli v pleistocéne (staršie štvrtohory), približne pred štyrmi miliónmi rokov, stuhnutím lávy. Vodopád (Obr. 1) má výšku 9 m a je vytvorený z tmavých päť až šesťbokých čadičových (bazaltových) stĺpov ohnutých do tvaru vodopádu. Takáto päť až šesťboká odľučnosť čadiča je z hľadiska tvaru, veľkosti a farby unikátna. Vodopád bol postupne odkrytý počas ťažby čadiča, ktorý slúžil na výstavbu hradu Šomoška (13. st.). Tento čadičový vodopád, ktorý je kamenným lávovým prúdom, sa nachádza na severovýchodnom svahu hradného vrchu.

Kamenné more (Obr. 2) sa rozprestiera pod hradom Šomoška, uprostred lesa. Je tvorené čadičovými tmavými úlomkami s prímiesou materiálu z ruín hradu. Úlomky vznikli

zvetrávaním, predovšetkým vplyvom zamrzajúcej vody, čím sa čadičové stĺpy rozpadli na klasty (úlomky). Plocha kamenného mora je približne 40x100 m.

Kamenný vodopád aj kamenné more sú na území národnej prírodnej rezervácie Šomoška. Dá sa k nim dostať po náučnom chodníku, ktorý vedie z obce Šiatorská Bukovinka na hrad Šomoška, alebo dlhším žltým a červeným značeným chodníkom. Náučný chodník prechádza cez les, popri Bukovinskom potoku, okolo dvoch jazierok a prameňa. Popri chodníku sú umiestnené informačné panely s pútavými informáciami o krajine, geológii, geografii a histórii (Obr. 3).

Obr. 3 Informačný panel o krajine

Zdroj: O. Slobodníková

Hrad Šomoška stojí na čadičovom brale, z jeho priestorov vidieť slovenské i maďarské územie. Vybudovali ho z netradičných šesťbokých čadičových stĺpov (Obr. 4) a z tohto pohľadu je unikátom medzi slovenskými hradmi. Vznikol pravdepodobne v druhej polovici 13. storočia po tatárskom vpáde. Po potlačení Rákócziho povstania viacero hradov v okolí na príkaz cisára zbúrali, ale Šomošku sa pred demoláciou podarilo zachrániť. Stavba však postupne chátrala, pričom posledná veža zhorela v roku 1826 po zásahu bleskom. Hrad zachránila rozsiahla konzervácia a čiastočná rekonštrukcia, ktorá sa začala v roku 1972. Opravené boli časti obvodových múrov, západná bašta a vonkajšie kamenné schody.

Obr. 4 Čadičové stĺpce

Zdroj: O. Slobodníková

Obr. 5 Renovovaná strecha bašty

Zdroj: O. Slobodníková

V roku 2021 sa obci Šiatorská Bukovinka podarilo začať s dlho očakávanou obnovou hradu Šomoška s finančnými prostriedkami poskytnutými z Ministerstva kultúry SR. Do renovácie zapojili aj nezamestnaných obyvateľov z obce a okolia, zamerali sa na obnovu poškodeného zábradlia a kde chýbalo, doplnili nové. Vo veži s vyhlídkou sa odstránili staré trámy a interiér sa upratal, začalo sa s obnovou poškodeného plášťa veže, sprístupnilo sa štvrté nadzemné podlažie v II. delovej bašte hradu (veža so strechou, Obr. 5). Upravili sa prístupové chodníky k hradu – chodník z maďarskej strany, aj chodníky zo slovenskej strany, pričom sa na úprave chodníkov podieľala slovenská i maďarská strana spoločne.

Lokalita je navštevovaná nielen slovenskými návštevníkmi, ale aj maďarskými. Keďže dostupnosť ku Kamennému vodopádu, kamennému moru a k hradu je dobrá, túru zvládnu aj rodiny s deťmi i seniori.

Zaujímavosti z pohľadu udržateľného cestovného ruchu:

- ♣ Kamenný vodopád a kamenné more patria k celoeurópskym unikátom z hľadiska geografických, geomorfologických a geologických zaujímavostí.
- ♣ V rámci použitých materiálov na stavbu hradu Šomoška sa použila miestna surovina – šesťboké čadičové hranoly, ktoré sú výnimočnými útvarmi.
- ♣ Kamenný vodopád, kamenné more a hrad Šomoška je typickým príkladom starostlivosti, udržateľnosti a zachovávanía prírodného, kultúrneho a historického bohatstva, ktoré sa nachádza v jednej lokalite.
- Prostredníctvom rozvojových aktivít obce Šiatorská Bukovinka a ďalších aktérov ide o príklad dobrej praxe, v ktorom môžeme pozorovať symbiózu:
 - krajiny, prírody, histórie, kultúry, obyvateľstva;
 - jedinečnosti, udržateľnosti a starostlivosti o prírodné a kultúrno-historické bohatstvo;
 - národnej a medzinárodnej spolupráce;
 - obecnej samosprávy a miestnych aktérov.
- ♣ Významným plusom je dobrá dostupnosť k prírodným, kultúrnym a historickým zaujímavostiam a objektom pre všetky vekové kategórie.

Podľa Protokolu o udržateľnom cestovnom ruchu k Rámcovému dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (2003) udržateľný cestovný ruch zabezpečuje udržateľné využívanie environmentálnych zdrojov, predchádza vzniku hrozieb pre biologickú a krajinnú diverzitu, od ktorej je vnútorne závislý, a minimalizuje nepriaznivé environmentálne, ekologické, kultúrne a sociálne vplyvy; poskytuje príležitosť pre vzdelávanie zvyšujúce poznanie a rešpektovanie prírodných ekosystémov a biologických zdrojov; rešpektuje sociálno-kultúrnu autentickosť hostiteľských komúní, pričom zachováva nimi vytvorené a živé kultúrne dedičstvo a tradičné hodnoty, prispieva k pochopeniu a tolerancii medzi kultúrami, prispieva k zabezpečeniu životaschopných, dlhodobých ekonomických činností, poskytuje sociálno-ekonomické výhody všetkým zainteresovaným, ktoré sú spravodlivo rozdelené vrátane stabilných pracovných a zárobkových príležitostí a sociálnych služieb pre hostiteľské komunity, čím prispieva k zmierneniu chudoby.

Názov:	Kamenný vodopád, more a hrad
Autorka:	© RNDr. Mgr. Oľga Slobodníková, PhD. (SAŽP)
Gestori:	Ministerstvo životného prostredia SR, sekcia ochrany prírody a krajiny, sekcia zahraničných vzťahov a environmentálnej politiky MŽP SR
Jazyková korektúra:	Mgr. Alena Kostúriková (SAŽP)
Grafika:	Stanislav Hupian (SAŽP)
Vydavateľ:	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky a Slovenská agentúra životného prostredia
Rok vydania:	2022